

Beste collega's en oud-collega's,

Twee jaar geleden kozen wij voor Ubuntu, oftewel 'ik ben, omdat wij zijn' als titel van ons koersplan. Een nieuw motto dat onze waarden en identiteit vertegenwoordigt.

De afgelopen jaren is dit motto een lijfspreuk geworden voor mijn persoonlijk handelen als bestuurder en is het ook steeds meer de leidraad geworden van onze organisatie. Een paar maanden geleden kreeg ik van onze directeuren een boek cadeau van Mungi Ngomane, de kleindochter van Desmond Tutu met de titel De lessen van Ubuntu. Ik heb het bestudeerd voor mezelf maar ook om de diepere betekenis van Ubuntu beter te begrijpen en hier een koppeling mee te maken voor INOS. Het resultaat van dit onderzoek voor mezelf is een nog grotere verwantschap met deze filosofie en de overtuiging dat Ubuntu het juiste motto is om van onze organisatie een nog hechter en sterkere gemeenschap te maken. Vandaag wil ik een aantal lessen met jullie delen ter inspiratie voor dit nieuwe jaar.

Ubuntu is een Afrikaans concept waarvan de kern is dat alles wat we leren en ervaren voortkomt uit de relatie met anderen. Ubuntu gaat ervan uit dat we onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en dat we iemand zijn door anderen.

Door ons motto 'Ik ben, omdat wij zijn' en het waarden-drieluik verbondenheid, authenticiteit en verantwoordelijkheid, kiest INOS, kiezen wij er bewust voor om samen een gemeenschap te vormen van mensen die bruggen bouwen, die elk contact zien als een mogelijkheid om een positievere maatschappij te bouwen, een zorgzamere wereld. Met een gemeenschappelijk belang dat ons verenigt, namelijk het begeleiden van kinderen in het ontdekken van hun talenten en in het omgaan met verschillen en respectvol samenleven.

Dit vraagt van ons dat we voortdurend onze gedachten en daden bestuderen. Niet alleen om te zien wat we ermee kunnen bereiken, maar ook om te zien welk effect ze hebben op anderen, op mensen tot wie we ons verhouden.

Veel mensen denken dat luisteren heel eenvoudig is. Elke dag voeren de meesten van ons een gesprek, al is het maar een beleefd praatje door aan iemand te vragen hoe het met hem gaat. Maar hoe vaak doen we bewuste moeite om echt naar het antwoord te luisteren? Ubuntu nodigt ons uit om te luisteren zoals we willen dat anderen naar ons luisteren. Als we luisteren zonder te oordelen en met compassie en bescheidenheid, zelfs als we diep gekwetst zijn, kunnen we vooruitgang boeken en een beter leven leiden. Desmond Tutu zei eens: 'Als je vrede wilt, praat dan niet met je vrienden maar met je vijanden.' In onze dagelijkse praktijk zou je dit kunnen vertalen naar de dialoog aangaan met mensen met wie je het oneens bent of het contact zoeken met mensen wiens woorden of daden je niet begrijpt. Probeer je dan voor te stellen wat er in iemands leven gebeurt of is gebeurd waarom hij of zij doet wat hij doet of bekijk zaken vanuit zoveel mogelijk perspectieven. Het gaat om tijd en aandacht geven aan anderen, het open vragen stellen zodat we meelevend en rechtvaardig kunnen besluiten en handelen. Noem het in eigentijdse termen 'de ontwikkelende manier van denken' of growth mindset.

Ik zie ook binnen INOS dat we nog vaak worstelen met echt luisteren, of het nu gaat om luisteren naar kinderen, ouders of collega's. Het valt ook niet altijd mee om het andere perspectief toe te laten en te geloven in het goede. Afgelopen periode ben ik zelf ook een aantal malen op de proef gesteld om me te verplaatsen in een ander en niet door een vaste manier van denken verleid te worden. Ik merkte bijvoorbeeld bij mezelf dat ik het moeilijk vind om te blijven luisteren als mensen in mijn beleving heel erg vanuit de 'ik-modus' praten, c.q. reageren of zichzelf belangrijker lijken te vinden dan anderen, maar soms liet ik me in eerste instantie ook meeslepen door een bestaand beeld van

mezelf of een ander. Ik wil er bewust voor kiezen deze mensen te blijven bevragen om hen beter te begrijpen en meer compassie te voelen. En ik hoop ook dat het jullie keuze is om die ene altijd mopperende ouder, die in jouw ogen ongenueanceerde collega of die brutale leerling eerst en vooral te blijven zien als mens die gehoord wil worden en daar ook voor open te staan. Als we waardigheid en respect tonen aan anderen, moeten we koste wat kost vermijden dat we mensen etiketten opplakken want dat versterkt onze vooroordelen en schaadt onze gemeenschappelijkheid.

‘Yhu, u nobuntu’ betekent dat iemand Ubuntu heeft en dus gul, gastvrij, vriendelijk, zorgzaam en meelevend is. Kwaliteiten die we nodig hebben om onze maatschappelijke opdracht te vervullen en waarvan ik hoop dat wij en anderen deze herkennen in medewerkers en leerlingen van INOS.

In deze chaotische, sterk geïndividualiseerde wereld is het leven volgens ubuntu belangrijker dan ooit. In een tijd die sterk gericht is op zelfontplooiing, zelfzorg en het zoeken naar antwoorden IN onszelf, daagt Ubuntu ons uit te kijken naar het bredere perspectief. Waar horen we bij. Hoe kan ik mezelf weerspiegeld zien in de ander en daardoor meer compassie en begrip voelen? Elke interactie met anderen heeft ons gebracht tot waar we nu zijn. Of dit nu fijn was of niet. Iedereen hoort erbij. Ik doe een appel op ons allen om elke interactie opnieuw in contact te komen met de ander en niet te snel te vervallen in aannames of eigen waarheden. We zijn geneigd om toevlucht te zoeken tot dat wat vertrouwd is ook als het gaat om beelden en eerdere ervaringen, maar echte groei vindt plaats als we bereid zijn tot twijfel en onderzoek naar het gezamenlijke.

Helaas is de heersende gedachte vaak dat we sterker zijn als we dingen op ‘eigen kracht’ doen of dat concurrentie leidt tot zelfontplooiing en vooruitgang. Maar stimuleert deze constante vergelijking – mede ingegeven door social media – ook niet een gevoel van ontevredenheid? Ubuntu gaat ervan uit dat we allemaal evenveel waard zijn omdat onze menselijkheid het belangrijkste is en niet datgene wat we bereikt hebben of bezitten. Ubuntu draait om dankbaarheid en gelijkheid.

Mandela zei ooit in een interview uit 2006: ‘We willen allemaal ergens bij horen. Het zit in onze aard om groepen te vormen, maar het is belangrijker dan ooit dat we samenleven en samenwerken met iedereen om ons heen, ook met mensen die we niet kennen. Je medemensen zien als bondgenoten is goed voor iedereen.’

De vraag die voorligt is: wat is en wordt jouw bijdrage aan de gemeenschap? En hoe verbeter jij jouw gemeenschap? Ubuntu is verbonden met het Afrikaanse gezegde ‘Er is een dorp voor nodig om een kind op te voeden.’ Het komt voort uit de overtuiging dat een verenigde gemeenschap een sterke gemeenschap is. Iedereen is belangrijk en iedereen draagt zijn steentje bij. Beste mensen, laten we ook dit jaar weer verder gaan met het delen van het eigenaarschap voor goed onderwijs, respectvolle communicatie en omgaan met verschillen.

De nieuwe INOS website die vandaag gelanceerd wordt, geeft hier uiting aan. We vertellen verhalen over wie wij zijn, wat wij gemeenschappelijk hebben en hoe we daarin samen leren. Alle betrokkenen, dus zowel medewerkers, ouders, kinderen en partners, komen vanuit dit verhalend perspectief aan het woord over hun bijdrage aan goed onderwijs en respectvol samenleven. Zie de nieuwe website als een uitnodiging om jouw verhaal te delen met anderen binnen en buiten onze gemeenschap.

Tijdens mijn laatste bezoek aan De Parel kwam ik in aanraking met de leerlingenraad van de school. Geraakt was ik door de verbondenheid waarmee de leerlingen op eigen wijze vorm gaven aan hun verantwoordelijkheid. Thema’s als veiligheid en gezond gedrag kwamen over tafel en het mooie was dat leerlingen ook tot succesvolle actie waren overgegaan. Het liet mij inzien dat wij als INOS nog een element missen in het voorleven van Ubuntu. Als gezamenlijke kracht positieve kracht is die we

kunnen inzetten voor het algemeen welzijn en dat iedere stem gehoord mag worden, dan missen we de stem van onze leerlingen in het grotere geheel. Waarom geven we wel ouders en medewerkers medezeggenschap over mijn/onze prioriteiten en niet de leerlingen? Kinderen zijn de aangewezen personen om ons te leren en te inspireren om het goede in mensen te zien. Met hun vanzelfsprekende energie, onschuld en enthousiasme staan ze vaak meer open voor mensen en situaties dan volwassenen. Het is onze taak hen bij elkaar te brengen om de gemeenschap te versterken.

Dat betekent dat we vanaf dit jaar gaan starten met een INOS leerlingenraad waarin een vertegenwoordiger van elke school zitting neemt. Samen gaan we op zoek hoe wij het onderwijs of de wereld een beetje mooier en beter kunnen maken. De komende periode zal ik samen met Bart Heijne in gesprek komen met onze leerlingenraden om uit te leggen wat we bedoelen zodat ze zelf hun keuze voor de vertegenwoordiger kunnen maken. Hoe mooi zou het zijn als de GMR ook besluit om een vertegenwoordiger te sturen zodat ook hier het gemeenschappelijke belang benadrukt wordt. Met ingang van het nieuwe schooljaar gaat de INOS leerlingenraad dan officieel van start. Ik kijk vol verwachting uit naar de wijze adviezen en inspiratie van onze leerlingen voor onze, voor mijn koers.

Voor vandaag sluit ik graag af met het hoopvolle Afrikaans gezegde: sawubona! wat zoveel betekent als 'Ik zie je!' Ik gun jullie allen om te horen en te zien en gehoord en gezien te worden. Ik wens iedereen een 2020 vol Ubuntu.